

Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Agenția Națională pentru Curriculum și Evaluare

GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA

Programă pentru examenul național de bacalaureat

Chișinău, 2021

Aprobată la ședința Comisiei Naționale de Examine,
Proces verbal nr. _____ din _____,
Ordinul nr. _____ din _____

PROGRAMA ÎNDEKİLİ

I. ÖNSÖZ

II. X, XI HEM XII KLASLARINDA GAGAUZ DİLİNİN HEM GAGAUZ LİTERATURASININ SPEŞİFİKA KOMPETENŞİYALARI

III. BAKALAVRA EKZAMENİN KANTARLAMASINDA “GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA” PREDMETİN KOMPETENŞİYA BİRİMLERİ, İNDEKİLÄR HEM SONUÇLAR

IV. İTEMNERİN ÖRNEKLERİ (açıklaması)

V. TESTLERİN MODELLERİ

a). Gumanitar profili

b). Real profili

TESTLERİN KANTARLAMAK SHEMA LARI

a). Gumanitar profili

b). Real profili

I. ÖNSÖZ

“Gagauz dili hem literatura” predmetin Bakalavra için devlet ekzamenin Programası aşaaada verili dokumentlerin temelindä yapıldı:

- **Devlet Kurikulumun temelleri**, Moldova Respublikası Üretim, Kultura hem Araştırmak Bakannın nr. 432/2017 emirinnän kaavileştirildi;
- **“Gagauz dili hem literatura” Kurikulumu** (X-XII kl.) hem **GİDi**, Moldova Respublikası Üretim, Kultura hem Araştırmak Bakannın nr. 906/2019 emirinnän kaavileştirildi;
- **Bakalavra ekzameni için Reglament**, emir nr.47/2018.

Gagauz dili hem literatura üretmek/ürenmek proşesin baş neeti Moldovadaki hem Evropadaki ürenmek uurlarına etişmää hem gagauz dilinin standartlarını tamannamaa. Bu distiplinanın konşeptiyasında isteniler, ki ana dili yaşamanın herbir situatıyasında praktika uurunda kullanılsın, orfografiya kurallarını hem funkşional yazısının printiplerini koruyarak.

Soşial durumu isteer, ki gagauzlar kendi adetlerini, kendi dilini, kultasını unutmasınlar. Şindiki yaşamayı annamaa hem taa ii yapmaa deyni, läüzüm ölä üretmeyi, terbiyetmeyi tamannamaa, ki ürenicilər yaradıcı kişi olsunlar. Bu soşial sınırlamaların hem eni istediklerini tamannamaa deyni, okulcular läüzüm ana dilini ürensinnär hem bilsinnär, neçinki onunnan var nicä sevda duygularını dilimizä hem Vatanımıza terbiyetmää, var nicä onların bilgilerini dünnä hem yaşamak için genişletmää hem derinnetmää. Onuştan, olur deyelim, ki ana dilinin *statusu* çok üüsek.

Lişey klaslarında üretim – ürenicilerin dil hem literatura ürenmesindä bitkinci etap. Onun için lişey klaslarında taa genişän gösteriler önemni ideyaların hem neetlerin sisteması. Gagauz dili hem literatura predmetin genel neeti: ***aazdan hem yazılı tekstlerin kurması, dilin funkşional uurunda kullanması (gramatika, leksika, stilistika), dilin orfografiya kuralların dooru kullanması hem da lişeyistlerin motivaşiyasını, meraklını ana dilinin ürenmesi için taa üüsek uura kaldırılması.***

“Gagauz dili hem literatura” predmetin Bakalavra ekzameni için Programası – normativ dokumentidir, onun genel neeti – *Bakalavra ekzamenini taa efektif düzmää hem geçirmää.*

Verili Programayı testleri kuran avtorlar, üredicilər, ürenicilər, okul müdürleri, analar-bobalar h.b. kullanabilirlär.

Moldova Respublikası Üretim hem Araştırmak Bakannın üretmek planına görä gumanitar profilindä haftada 4 saat veriler, real profilindä sä – 3 saat.

Biliner, ki Bakannın Üretmek planına görä “Gagauz dili hem literatura” predmeti gumanitar profilindä mutlak verilän ekzamen, real profilindä sä – seçilmä ekzamen. Onun için bu Programada gösterili, angı formada testlər gumanitar hem real profilindä düzülü olaceklar.

Ekzameni tamannamak için 180 min. (üç astronom saadı) veriler.

Avtorlar

II. “GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA” PREDMETİN (X-XII kl.) SPEŢİFİKA KOMPETENŢİYALARI

(Kurikulum liŢey klaslarına deyni, 2019 y.)

1. Evropa hem global kontekstindä kendi dil hem kultura özelliin açıklaması, çok dilli hem çok kulturalı dünneyä meraklını hem tolerantlını, kişiliin bütünnüünü, kıymetliini göstereräk.
2. Verbal işbirleşmesindä kendilik, üretim (proşesindä) hem cümnä kullanmasında aazdan türlü söz situaŢiyalarında sözün ilerlemesi, konstruktiv davranmasını hem kanaat olmasını göstereräk.
3. Gagauz ruh-kultura mülkündä literatura-artistik tekstlerinä interpretaŢiya yapması, kritika düşünmeklerini, milli hem cümnä paalılıklarına baalantısını göstereräk.
4. Aazdan hem yazılı tekstlerin kurması, dil (gramatika, leksika, stilistika) uurunda güveniini, kendibaşına işlemesini hem özelliini göstereräk.
5. Avtorların yaratmalarına hem literatura kaynaklarına dayanıp, bütün yaşamasının süresindä kendi ilerlemesi için lingvistika hem okumak görgüsünün kullanması, sorumluunu, estetika meraklını, paalılını kablederäk.

III. BAKALAVRA EKZAMENİN KANTARLAMASINDA “GAGAUZ DİLİ HEM LİTERATURA” PREDMETİN KOMPETENŢİYA BİRİMLERİ, İÇİNDEKİLÄR HEM SONUÇLAR

Gumanitar hem real profili

Literatura hem nonliteratura (diil literatura) tekstindä

SpeŢifika kompetenŢiyası 2. Verbal işbirleşmesindä kendilik, üretim (proşesindä) hem cümnä kullanmasında aazdan türlü söz situaŢiyalarında sözün ilerlemesi, konstruktiv davranmasını hem kanaat olmasını göstereräk

	<i>KompetenŢiya birimleri</i>	<i>İçindekilär (içindekilin birimleri)</i>	<i>Sonuçlar</i>
10 kl	2.1. Folklor, lirika, epika yaratmaların özelliklerini, dominant çizgilerini belli etmää, argument getirmää. 2.2. Kendi bakışını personajların yaptıklarına, türlü olaylara gösterip, onları biri-birinnän yaraştırıp, kendi poziŢiyasını argumentlemää, inandırmaa. 2.4. Yaratmalarda kultura hem etika paalılıklarını tanımaa, yaraştırmaa.	• Literatura tekstlerindä stilistika elementleri. • Poetika tekstin elementleri. • Dildä zenginnetmäk kolaylıkları. • Tekstin kurulmasında dil kolaylıkları.	• artistik kolaylıklarını kullanarak, lirika, epika yaratmalarına analiz; • personajlara karakteristika; • yaratma, ese; • literar/nonliterar tekstlerä analiz.

11 kl	<p>2.3. Aazdan sözüň özelliglerini annamaa, onu yazılı sözlän yaraştırmaa, benzeyän hem benzämeyän taraflarını bulmaa.</p> <p>2.4. Dialog hem monolog sözündä kendi bakışlarını, fikirini yazıda açıklamaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sözleşmäk kulturası. • Tekstin kurulmasında baalantılık. • Nonliterar tekstlerin erleşirmesi. • Dialog. Monolog. • Yaratmanın içindekili. • Publiştika stili. 	<ul style="list-style-type: none"> • dialog; • monolog; • intervyu; • reportaj; • komentariya; • teklif; • mektup; • yaratma.
12 kl	<p>2.1. Dramatika yaratmaların özelliglerini, dominant çizgilerini belli etmää, argument getirmää.</p> <p>2.2. Kendi bakışını personajların yaptıklarına, türlü olaylara gösterip, literatūra patredi vermää.</p> <p>2.4. Yaratmalarda kultura hem etika paalılıklarını tanımaa, paralel yapmaa.</p> <p>2.5. Dilin stilistikasının, sintaksis hem punktuatıya kurallarını hesaba alıp, dialoglarda, sözleşmäk situatıyalarında, proekt korumasında pay almaa, kendi pozitıyasını argumentlemää, inandırmaa.</p> <p>2.6. Ofițial-izmetçilik hem bilim stillerin janraların speşifikasını annayıp-kullanmaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stilistika. • Söz kulturası. Dialog. Monolog. • Dramatika yaratmaların özelligleri. • Literatūra patredi. • Dildä zenginnetmäk kolaylıkları. • Sintaksis hem punktuatıya kuralları. • Kultura hem etika paalılıkları. • Ofițial-izmetçilik hem bilim stillerin janraların speşifikası. 	<ul style="list-style-type: none"> • dialog; • monolog; • yaratma; • ese; • avtobiografiya; • teklif; • personajın literatūra patredi; • personajın replikası.

Speşifika kompetenşyası 3. Gagauz ruh-kultura mülkündä literatūra-artistik tekstlerinä interpretaşıya yapması, kritika düşünmeklerini, milli hem cümnä paalılıklarına baalantısını göstererek.

10 kl	<p>3.3. Okumakta tekstin kurulmasında maana hem gramatika kolaylıklarını bulmaa.</p> <p>3.4. Sintez hem analiz logika proşeslerin yardımınnan artistik yaratmasının içindekiliini annamaa hem kritika düşünmeklerin yardımınnan açıklamaa.</p> <p>3.5. Artistik yaratmasına interpretaşıya yaparkan, literatūra teoriyasından terminleri kullanmaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sözleşmäk kulturası. • Dilin laf zenginii. • Stilistika. • Gagauz/ana dili hem onun funkşional stilleri. • Tekstin kurulmasında maana hem gramatika kolaylıkları. • Sintez hem analiz nicä logika proşesi. • Literatūra teoriyasından terminär. • Literatūra kritikası. 	<ul style="list-style-type: none"> • literatūra kritikasını kullanarak, personajlara karakteristika; • başka incäzanaat soyunnan yaraştırmak; • personajları yaraştırmak; • analiz hem sintez.
11 kl	<p>3.1. Meydana çıkarmaa artistik yaratmasında personajın, annadıcının hem avtorun özelliglerini, onnarın arasında baalantıları hesaba alarak.</p> <p>3.2. Türlü-türlü janrada konkret</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Artistik yaratmasında personajın, annadıcının hem avtorun özelligleri. 	<ul style="list-style-type: none"> • personajlara karakteristika; • yaraştırmak; • komentariya; • interpretaşıya;

	<p>tekstinin hem literatura yolunun arasında paralellär kurmaa.</p> <p>3.3. Süjet, kompozitiya hem stil üürenmesinin temelindä süret fikirini ilerletmää.</p> <p>3.5. Yaratmanın içindekiliini bilmää da onu kabletmää vatandaş istoriyasının kontekstindä, içindekiliini millet filisofiyasının hem dininnän baalayarak.</p> <p>3.6. İnterpretatiya yapmaa literatura yaratmasına incäzanaatın başka soylarınan (resimciliklän, muzıkaylan, teatraylan, kinoylan).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tekstin hem literatura yolunun arasında paralellär. • Süjet, kompozitiya hem stil. • Literatura tekstlerindä hem başka tekst soylarında kultura hem etika elementleri. • Yaratmaların karakteristikasında kritikayı kullanması. • Yaratmanın içindekili. 	<ul style="list-style-type: none"> • yaratma; • analiz.
12 kl	<p>3.4. Sintez hem analiz logika proşeslerin yardımınan artistik yaratmasının içindekiliini annamaa hem kritika düşünmeklerin yardımınan açıklamaa.</p> <p>3.5. Artistik yaratmasına interpretatiya yaparkan, literatura kritikasını kullanmaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stilistika. • Gagauz/ana dili hem onun funkşional stilleri. • Sintez hem analiz nicä logika proşesi. • Literatura teoriyasından terminnär. • Literatura kritikası. 	<ul style="list-style-type: none"> • personaja/-lara karakteristika; • literatura kritikası; • literatura yaratmasını başka incäzanaat soyunnan araştırmak; • analiz hem sintez.

Speşifika kompetenşiyası 4. Aazdan hem yazılı tekstlerin kurması, dil (gramatika, leksika, stilistika) uurunda güvenniini, kendibaşına işlemesini hem özelliini göstereräk.

10 kl	<p>4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya kurallarını, literatura dilini, gramatika hem punktuatiya normalarını korumaa, kullanmaa.</p> <p>4.2. Tekstin temel janra nışannarını/özelliklerini koruyarak, temellenip kendi yaşamak/üretim bilgilerinä, temalara görä türlü yaratmalar, ese, yaradıcılık işleri, proektlär, referatlar düzmää, yazmaa.</p> <p>4.3. Taa uygun, taa effektiv yazıları olsun deyni, türlü estetika hem ritorika elementleri kullanmaa.</p> <p>4.4. Yazmak ustalını, kırınlılını ilerletmää.</p> <p>4.5. Soşial dokumentlerin strukturasını kullanarak, Curriculum Vitae (CV), bildirim, ofişial yazışmak kurmaa, yazmaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gagauz dilin orfografiya hem punktuatiya prinşipleri. • Soşial dokumentleri: CV, bildirim, ofişial yazışmak. • Argumentli tekst. • Fonetika, lafkuruluşu, lafbirleşmelerin analizleri. • Türlü yaratmalar, ese, yaradıcılık işleri, proektlär, referatlar h.b. 	<ul style="list-style-type: none"> • yaratma-sintez; • yaratma – lirika tekstinä komentariya; • yaratma – personaja karakteristika; • yaratma-yazdırmak; • yaratma – analiz; • CV; • bildirim; • ofişial yazışmak; • ese.
11 kl	<p>4.1. Söz etiketinin kurallarını yazı işlerinde dooru kullanmaa.</p> <p>4.2. Söz paylarını biri-birindän başkalaştırmaa, onların özelliklerini,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Söz etiketinin kuralları. • Söz payları, onların özellikleri, morfologiya 	<ul style="list-style-type: none"> • yaratma; • yaratma-fikirlemä; • yaratma-sintez; • yaratma-literatura

	<p>morfologiya nişannarını hem sintaksis funktiyalarını belli etməä.</p> <p>4.5. Tekstin temel janra nişannarını/özelliklerini koruyarak, temellenip kendi yaşamak/ üretim bilgilerinä, temalara görä türlü yaratmalar, ese, yaratıcılık işleri, proektlär, referatlar düzmää, yazmaa.</p>	<p>nişannarı.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Türlü yaratmalar, ese, yaratıcılık işleri, proektlär, referatlar h.b. • Şkola yaratmaların soyları. • Publiştika stilin janraları. 	<p>patredi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • yaratma-baalantılı analiz; • ese; • statya; • mektup.
12 kl	<p>4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya, orfoepiya hem punktuatiya printiplerini/ kurallarını korumaa, kullanmaa.</p> <p>4.2. Tekstin nişannarını/ özelliklerini koruyarak, temellenip kendi yaşamak/ üretim bilgilerinä, temalara görä türlü yaratmalar, ese, yaratıcılık işleri, proektlär düzmää, yazmaa.</p> <p>4.4. Ofițial-izmetçilik hem bilim stillerin özelliklerini kullanarak, yalvarım, Curriculum Vitae (CV), teklif, reklam yazması, anotațiya, bilim-informațiya yazmaa.</p> <p>4.5. Sadä hem katlı cümlelerin sintaksis analizini gerçekleştirmää.</p> <p>4.6. Eni bilim-informațiyalarlan işlemää, komentariya yapmaa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gagauz dilin orfografiya hem punktuatiya printipleri. • Yalvarım. Curriculum Vitae. Teklif. Reklam yazması. • Anotațiya. Bilim-informațiya. • Sadä hem katlı cümlelerin sintaksis analizleri. • Tekstlerin yazması. • Şkola yaratmaların soyları, ese, yaratıcılık işleri. • Eni informațiyaya komentariya yapmak. • Bir başpaylı cümlelerin soyları. 	<ul style="list-style-type: none"> • komentariyalı yazmak; • yaratma-paralel; • yaratma-literatura patredi; • yaratma - baalantılı analiz; • yaratma-yazdırma; • yalvarım; • Curriculum Vitae, teklif, reklam yazması.

IV. İTEMNERİN ÖRNEKLERİ (AÇIKLAMASI)

Teksti dikatlı okuyun da aşıadaki soruşılara cuvap verin:

Açan bän duumuşum, benim dä gözlerim açkımıştılar bu dünneyä, nicä sizin. Gözlerimin şafkını bän kaybettim beş yaşında: ozaman pek küçüktüm, ki annamaa kayıplın paasını. Bir saadın içindä bän kaldım yalnız, nicä çöllüktä.

Hepsicii, kim bizä gelärdi, sokaktan gecärdi, gördüynän beni, gösterärdilär kendi can acılarını evdekilerinä, angıların başına Allaa bölä bela vermiş. Bu can acımaaları beni acılayardılar: bän yoktu nicä sınaşayım bu fikirä, ani nekadar yaşayacam, okadar da kahırsak tutacam onnarı, kim bana can baaşladı.

Bir kabaatsız gibi fenalık yapmaa onnara, kimi biz severiz, - ne var nicä bundan taa pek acılasın üreeni? Okadaradan mı gerçekän bän ölä halsızım? Lääzım kär duşman olmaa, kalmaa benim halımda da, nekadar yaşayacam, anamın-bobamın kahırını zorlatmaa. Tä ne iş için bän dayma düşünärdim. Da tä bän geldim bir karara, ani yapmaa, ne olursa, sade birtürlü azbuçuk fayda getirmää. İltän bän üürendim bir oyuncaa başka oyuncaklardan ayırmaa, angılarını bana verärdilär.... Sora bän koydum neetimä edenmää bir zanaat, angısı çözecek benim ellerimi aalemin yardımınan, da çekettim üürenmää kavalda hem gaydada çalmaa...

Eni zanaatı bän kablettim hızlı, unutmuyarak, ani herbir adam, angısı lääzım kendisini doyursun, lääzım düşünsün yaarınkı gün için dä. Kim bendän taa çok lääzımdı düşünsün bunu? Tezdä bän üürendiydim sepet, çiten hem hasır örmää, kaba süüttän türlü oyuncaklar yapmaa, türlü içer

avadınıkları: sandık, dolap. Hep o vakit bän çalışdım kaldırmaa ustalımı yorgan yapmakta hem çalgıcılıkta.

Kapıp hepsi bu zanaatları, bän döndüm evä. **Benim zavalı anam-bobam sevineräk çıktılar karşı.** O – benim yaşamamda en kismetli günümdü! Bän, bir zavalı kör uşak, kendi istedik kuvedimnän oldum onnara dayak hem koydum kendi omuzumu. Bän ozaman annadım, ani tamannanmış istediin, borcun verer bizä kuvet hem kismet.

(Konstantin Negruşi „Kör usta”)

Nr.s/s	İtemnär	Kompetențiya birimneri
1.	Verili teksti dikat okuyun da aşaadakı soruşlara cuvap verin. a) Nezaman annadıcı gözlerinin şafkını kaybetmiş? b) Neçin insannarın can acımakları kör çocuu acılayardılar? c) Annadıcının laflarına görä, “ne taa pek var nicä acılasın üreeni”? d) Nesoy karara gelmiş çocuk yaşamasını ileri götürmæk için?	2.4. Sintez hem analiz logika proşeslerin yardımınnan artistik yaratmasının içindekiliini annamaa hem kritika düşünmeklerin yardımınnan açıklamaa
2.	Temelleneräk tekstä, yazın. a) Angı zanaatları üürendi kör çocuk? (3 cümlä) b) Angı gün en kismetliydi kör olana deyni? (3 cümlä)	2.2. Kendi bakışını personajların yaptıklarına, türlü olaylara gösterip, onnarı biri-birinnän yaraştırıp, kendi pozitiyasını argumentlemää, inandırmaa.
3.	Kayıl olêrsınız mı adamın düşünmeklerinnän, ani “Herbir adam, angısı lääzım kendisini doyursun, lääzım düşünsün yaarınkı gün için dä”? Fikirinizi açıklayın. (3 cümlä)	3.1. Meydana çıkarmaa artistik yaratmasında personajın, annadıcının hem avtorun özelliklerini, onnarın arasında baalantıları esaba alarak. 3.4. Literatura tekstlerindä hem başka tekst soylarında kultura hem etika elementlerini tanımaa, kendi bakışını bu uurda açıklamaa.
4.	Verili sınışları yapın: a) bu fragmenttä kullanılmış 3 artistik kolaylı bulun. Onnarı çıkarın, ne olduunu – belli edin; b) bir artistik kolaylınnan bir cümlä kurun.	3.5. Artistik yaratmasına interpretațiya yaparkan, literatura teoriesinden terminneri kullanmaa.
5.	Sizin bakışınıza görä, kör çocunun anası-bobası kabledäbildilär mi canında güvemnik (raatlık) oolunun mutlu gelecää için? Neçin? Bakışınızı argumentläyin. (5 cümlä)	3.1. Meydana çıkarmaa artistik yaratmasında personajın, annadıcının hem avtorun özelliklerini, onnarın arasında baalantıları

		esaba alarak. 3.4. Literatura tekstlerindä hem başka tekst soylarında kultura hem etika elementlerini tanımaa, kendi bakışını bu uurda açıklamaa.
6.	Üç uzun vokallı laf çıkarın, onnarlan lafbirleşmeleri kurun.	4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya, orfoepiya hem
7.	Verili lafin fonetika analizini yapın: çöllük .	punktuatıya printiplerini/ kurallarını korumaa, kullanmaa.
8.	Verili lafların morfema strukturasını belli edin: kısmetli, oyuncaklar .	4.2 Söz paylarını biri-birindän başkalaştırmaa, onnarın özelliklerini, morfologiya nişannarını hem sintaksis funktıyalarını belli etmäa.
8.	Verili teksttän çıkarın: a) <i>iki</i> adlık saabilik formasında; b) <i>üç</i> aderlik; c) <i>üç</i> baalayıcı.	4.3 Söz paylarını biri-birindän başkalaştırmaa, onnarın özelliklerini, morfologiya nişannarını hem sintaksis funktıyalarını belli etmäa.
9.	Tamannayın sınışları: a) <i>iki</i> işlik da yazın onnarın zamanını, uzunü, sayısını; b) <i>iki</i> nişannık, birinin yaratırmak uurlarını koyun; c) <i>iki</i> sayılık da kurun onnarlan lafbirleşmesi.	4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya, orfoepiya hem
10.	Verili lafin morfologiya analizini yapın: zanaat .	punktuatıya printiplerini/ kurallarını korumaa, kullanmaa.
11.	Verili fragmenttän <i>iki</i> izafet konstruktıyasında lafbirleşmesi çıkarın, angı hesaptan izafet, belli edin.	4.1 Söz etiketinin kurallarını yazı işlerindä dooru kullanmaa.
12.	Teksttä verili lafbirleşmenin maanasını açıklayın: gözlerim açkımıştılar - Bu lafbirleşmesinnän dooru hem kıynaş maanalarında birär cümlä kurun.	gerçekleştirmäa
13.	Bu frazeologizmanın maanasını açıklayın, onunnan kendi cümlenizi kurun: çözecek benim ellerimi -	4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya kurallarını, literatura
14.	Teksttän birsoy paylı <i>bir</i> cümlä çıkarın. Birsoy payları çizip, shemasını yapın.	

15.	<p>Aşaada verili laflara bulun:</p> <p>a) sinonim b) antonim</p> <p>bela - açık -</p> <p>fikir - küçüktüm -</p> <p>kahırsak - fenalık -</p> <p>başladı - düşman -</p> <p>c) Bir antonimnän çiftinnän cümlä kurun.</p>	<p>dilini, gramatika hem punktuatıya normalarını korumaa, kullanmaa.</p>
16.	<p>Çizili cümleyi çıkarın, sintaksis analizini yapın.</p>	<p>4.5. Sadä hem katlı cümlelerin sintaksis analizini.</p>
17.	<p>Yaratma temaları:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kör diil onnar, anguları görmeerlär güneşi, ama onnar, anguları görmeerlär bu dünneedä kendi läüzımnunu.</i> • <i>Halklar dostlukta, birliktä kaaviydir.</i> • <i>Alatlayın bu dünneedä iilikli unudulmaz işlär yapmaa.</i> • <i>Herbir insanın yaşamasında laf - o bir önemni elementtir.</i> • <i>Canımızda inan varkan, bizi kimsey kökleyämüz!...</i> 	<p>4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya kurallarını, literatūra dilini, gramatika hem punktuatıya normalarını korumaa, kullanmaa.</p> <p>4.2. Tekstin temel janra nışannarını/özelliklerini koruyarak, temellenip kendi yaşamak/üüretim bilgilerinä, temalara görä türlü yaratmalar, ese, yaradıcılık işleri, proektlär, referatlar düzmää, yazmaa</p> <p>4.4. Yazmak ustalını, kırıaklını ilerletmää.</p>
18.	<p>Verili situatıyalara görä yazmaa teklif, kutlamak, bildirim, mektup...</p> <p>- teklif: 12 klasın adından şkolanın bitki çan yortusuna anaları-bobaları teklif etmää.</p> <p>- bildirim: Komrat kasabasında, merkez galereyasında Dimitriy Savostinin personal resim sergisi açılacak (<i>data, saat, adres</i>).</p>	<p>3.5. Soşial dokumentlerin strukturasını kullanarak, SV-i, bildirim, ofişial yazışmak kurmaa, yazmaa.</p> <p>4.1 Söz etiketinin kurallarını yazı işlerinde dooru kullanmaa.</p>
19.	<p>Verili dialogu altı dolu sıracıklan/replikaylan başarin:</p> <p>- <i>Kayılsın mı fikirlän, ani “Yaşarkan dil – yaşêêr halk ta”?</i></p> <p>- ...</p> <p>Verili dialogu edi dolu sıracıklan/replikaylan başarin:</p> <p>- <i>Tabiat zihirlenmesin deyni, biz ne yapabiliriz?</i></p> <p>- ...</p> <p>Verili dialogu beş dolu sıracıklan/replikaylan başarin:</p> <p>- <i>Kayılsınız mı, ki “Yaşamak – çok ii bir üüredici...”</i></p> <p>- ...</p>	<p>2.4. Dialog hem monolog sözündä kendi bakışlarını, fikirini yazıda açıklamaa.</p> <p>4.1. Aazdan hem yazılı tekstlerdä gagauz dilinin orfografiya kurallarını, literatūra dilini, gramatika hem punktuatıya normalarını korumaa, kullanmaa.</p>

V. TESTLERİN MODELLERİ

Gumanitar profili

Tamannamak vakıdı 180 min. (üç astronom saadı)

Yaklaşardı Kolada. Havada ayaz vardı, ama kaar taa yaamadıydı. Kızlar avşammen toplanırdılar suratalarınnan oturmaklara, maani çalardılar hem geç vakıda kadar hazırlardılar kendilerine çiiiz. **Kimisi mulin ipliindän dikärdi çarşaf, daroşka, yastıcak, kimisi tantela örärdi.** Karşidaki pençeredä asılı durardı top-top gülgülü hem al-kırmızı pençerä çiçää. Onnarı kızlar hazırlardılar çocuklara, kim istärdi yavkluluk etmää...

Delikannı çocuklar gelärdilär pençereyä. Ev saabisi kabledärdi onnarı içeri. Hayazdan girip sıcak odaya, onnar taa güzelleşärdilär – yanakları kan damnardı! Çocuklar gözäl çalardılar kolada türkülərini, hazırlanırdılar kolada gezmää...

Çıkıp dışarı, çocuklar annaşardılar, angı kızdan kimä bu avşam çiçek alınacak. Çocuk yollardı içeri dostunu, istesin çiçek o kızdan, angısı yatmış üreenä. Kız da çiçeeni verärdi sade beendii çocaa. Kabledip kızdan çiçää, delikannı takardı onu şapkasına da pençeredän gösterärdi içerdekilerinä, ani çiçek eldän elä gönderildi. Çiçek vermää delikannı çocaa – bu bir evelki gagauz adeti, ani gençlerin arasında bundan sora başlêer yavkluluk. Ötää dooru çocuk kabledärdi sevgilisindän bir gözäl kitka kıvrıcık kalpaana deyni kolada gezmää. Kız baaşlardı yavklusuna dufili basma. Kenarları boncuklan tantela örülü. Basmada çeşitli bürüncük ipliinnän yazılardı kızın hem çocuun adlarının baş bukvaları. Bu da bir ii nişandı, angısı gençlerä gelecektä umut verärdi. Çocuun tarafından da olardı baaşış dilber kıza: ya bir paket halvița, ya bir tarak, ya broşka, yada üzük. Eer ileri dooru devam edirsä duygulu dostluk, gelirsä büyük sevda onnara, sevgililär istenirlär da düün yaparlar.

(Anku Boeva “*Hatalı kaar*”)

Not: *suratalar – kumalar, drujkalar*

Nr. s/s	İtemnär	Ballar	
1.	Verili teksti dikat okuyun da aşıadaki soruşılara cuvap verin:	L	L
	a) nesoy çiiiz hazırlardılar kendilerine kızlar? (1 cümlä)	0	0
	_____	1	1

	b) kimä deyni kızlar hazırlardılar çiçekleri? (1 cümlä)	L	L
	_____	0	0
_____	1	1	
_____	2	2	
2.	Tekstä temelleneräk, yazın:	L	L
	a) nesoy evelki adet gagauzlarda varmış? (3 cümlä)	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4
	b) nesoy baaşış çocuklar kızlara verirmiş? (2 cümlä)	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	c) nicä çocuklar hazırlanırdılar Koladaya? (1 cümlä)		

		L 0 1	L 0 1
3.	Yaraştırın evelki hem büünkü günnerdä Kolada yortusunun bakılmasını. (4 cümlä) _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6
4.	Angı yazıcılar gagauz halk adetlerini gösterer? Bir örnek gibi avtorun hem yaratmanın adını yazın, birkaç adeti sıralayın. (3 cümlä) _____ _____ _____ _____	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
5.	a) Verili teksttä üç artistik kolaylı bulun. Onnarı çıkarın, ne olduunu, belli edin. _____ _____ _____ 3	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3
	b) Bir artistik kolaylınnan cümlä kurun. _____ _____ _____	L 0 1 2	L 0 1 2
6.	Sizin bakışınıza görä, nelär var nicä yapalım halk adetlerimizi korumak hem ilerletmäk için? (5 cümlä) _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6
7.	Verili teksttän çıkarın: a) iki adlık çıkış halında; _____ _____ b) iki nışannık, birinin yaratırmak uurlarını yazın; _____ _____ c) üç işlik, formalarını belli edin (zaman, üz, sayı).	L 0 1 2 L 0 1 2	L 0 1 2 L 0 1 2

		L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
8.	Teksttän <i>dört</i> yabancı laf çıkarın. Bir laflan lafbirleşmesi kurun.	L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
9.	Aşaada verili laflara yazın: a) sinonim vakıt - _____ gülgülü - _____ gözâl - _____ evelki - _____ başlêêr - _____ b) antonim avşamnen - _____ geç - _____ sıcak - _____ çıkıp - _____ büük - _____	L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
		4	4
		5	5
10.	Lafın <i>baaşış</i> fonetika analizini yapın.	L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
11.	Lafın <i>Kolada</i> morfologiya analizini yapın.	L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
		4	4
12.	Çizili cümleyi çıkarın da ona sintaksis analizini yapın.	L	L
		0	0
		1	1
		2	2
		3	3
		4	4
		5	5
		6	6
		7	7
13.	„ <i>Halkın gözellii - adetlerdü</i> ” temasına görä (20-25 cümlä) kendi fikirinizi açıklayın. Fikirinizi açıklamaa deyni, aşağıdaki planı hesaba alın: I. Temayı (konuyu) açıklayın. Cuvabın içindekilii hem temanın (konunun) baalantısı olsun. II. Fikirinizi argumentläyin, dil zebilliini hem dilin komunikativ kalitesini koruyun (logikayca, annamaklı, demekli, fikirli).	L	L
		0	0
		2	2
		3	3
		4	4
		5	5

	III. Dolu hem dooru literatura dilinin normalarını kullanın. Temayı (konuyu) açıklayarkan, läüzımnı materialı kullanın.	6 7 8 L	6 7 8 L
	IV. Derindän kendi bakışınızı, pozitiyanızı, kişiliinizi gösterin.	0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6	0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6
14.	Yazın dostunuza Kolada yortusunnan kutlamak . Aşadaki istedikleri hesaba alın: I. janranın strukturasını korumak için; II. situatıyayı dooru kullanmak için; III. dilin stilistikasını, gramatika kurallarını korumak için.	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3 4

		5	5
		L	L
		0	0
		1	1
		2	2

Real profili

Tamannamak vakıdı 180 min. (üç astronom saadı)

Vardı taa bir saat beklemää avtobusu. Yoktu benim nesoyşa neetim, bän salt istärdim gitmää uzaa bu kasabadan, görmemää kimseyi. Bän oturardım da sık-sık uardım ellerimi biri-birinä, dişlerim dä enser kesärdi.

- Var mı nicä oturayım yanınıza? – işidildi bir kalın, ama yalpak adam sesi.
- Elbetki, – dedim bän, – oturunuz, – da yaptım ona bir parça er. Yanıma oturdu büyük yaşta bir adam.
- Benim adım Görgi, – biraz sustuynan, dedi o.
- Bän Simu, – havezsiz dedim bän, bakarak elimdä patredä.
- Çok gözäl eşiniz var, özlediniz, olmalı, onu. Çoktan mı buluşmêêrsınız? – sıırdarak sordu ihtär.
- O diil benim eşim. Bu kızı bän çoktan severim, ama o zengin, diil benim için.
- Nekadar ahmacık hepsi gençkenä, – aar soluyup, dedi Görgi. – Bän dä öläydım, çocuum, ama yaşamak – çok ii bir üüredici. Açan bän senin gibiydim, benim yaşamamda peyda oldu bir kızçaaz. Biz sevärdik biri-birimizi. Ama açan onun anası-bobası işittilər bunu, brakmazdılar onu diil lafetsin, ama yaklaşsın da bana. Canım gecä-gündüz sızlardı, aklım salt onunandı. Ama yapmazdım hiç bişey, sanardım, ani büüklär taa islää yaşamayı bilerlär... Kendi yaşamamı bän geçirdim yalnız...

Birazdan sora ihtär sözünü ilerletti.

- Bän sana, oolum, te ne söyleycäm... Sän taa gençsin. Herkezi läüzim kendi sevdası için, kısmeti için mukayet olsun. Dişlerinnän kemir, meklä, ama yap neetini. Bakma birinä hem seslämä kimseyi. Zerä neçin sän adamsın, eer atılsan neetindän, gördüynän zorlukları. Ko onnar seni kaaviletsinnär. Tekrarlama benim yannışlıklarımı.

Bu laflardan sora o kalktı, diidi benim omuzuma da gitti.

Te artık etişti benim avtobusum. Bän kalktım, döndüm arkamı da, çekip derin soluumu, gittim geeri kasabaya yayan, barabar kendi fikirlerimnän...

(Tatyana Dragneva “Yolcunun nasaatı”)

Nr s/s	İtemnär	Ballar	
		L	L
1.	Verili teksti dikat okuyun da aşaadakı soruşlara cuvap verin.		
	a) Geroyun nesoy istedii vardı? (1 cümlä)	L	L
		0	0
		1	1
	b) Neçin sevdi kız diilmiş geroya deyni? (1 cümlä)	L	L

	_____	0	0
	_____	1	1
	c) Ne nasaat etti gencä ihtär adam? (3 cümlä)	2	2
	_____	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4
2.	“Yaşamak – çok ii bir üüredici...” Kayıl olêrsınız mı ihtärin bu laflarınnan? Fikrinizi açıklayın. (4 cümlä)	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4
	_____	5	5
	_____	6	6
3.	İhtärin nasaatları ne diiştiräbilir geroyun yaşamasında? (3 cümlä)	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	_____	4	4
	_____	5	5
4.	a) Verili teksttä <i>iki</i> artistik kolaylı bulun. Onnarı çıkarın, ne olduunu, belli edin.	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	b) <i>bir</i> artistik kolaylınnan cümlä kurun.	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
5.	a) Nesoy kişilik kaliteleri sizä deyni en önemni sevgili insanda? (sıralayın 3 kalitä)	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3
	b) <i>İki</i> gözäl söz sevda için yazın.	L	L
	_____	0	0
	_____	1	1
	_____	2	2
	_____	3	3

6.	<p>Çıkarın teksttän:</p> <p>a) <i>üç</i> yabancı laf;</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>b) <i>bir</i> aderlik, neredä vokal dönmesi var hem <i>bir</i> adlık, neredä – konson dönmesi.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
7.	<p>Verili lafların morfema strukturasını belli edin: <i>kasabadan, görmemü.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>
8.	<p>Verili sayılıkları laflan yazın: <i>9, 15, 29, 88, 165, 225.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>
9.	<p>a) Aşaada verili laflara <i>antonim</i> yazın:</p> <p>kalın - _____</p> <p>yalpak - _____</p> <p>zengin - _____</p> <p>genç - _____</p> <p>uzak - _____</p> <p>zor - _____</p> <p>b) <i>Genç</i> lafa bulduunuz antonimnän bir cümlä kurun.</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
10.	<p>Lafa <i>Simu</i> fonetika analizini yapın.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>
11.	<p>Lafa <i>kızcaaz</i> morfologiya analizini yapın.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>

12.	Çizili cümleyi çıkarın da ona sintaksis analizini yapın. <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2 3 4 5 6 7	L 0 1 2 3 4 5 6 7
13.	<p>„<i>İstediklər – neet, angısını lüzım çalışmaa tamannamaa</i>” temasına görə fikrinizi açıklayın (15-20 cümlə). Fikrinizi açıklamaa deyni, aşağıdakı planı esaba alın:</p> <p>I. Temayı (konuyu) açıklayın. Cuvabın içindekilii hem temanın (konunun) baalantısı olsun.</p> <p>II. Fikrinizi argumentləyin, dil zebilliini hem dilin komunikativ kalitesini koruyun (logikayca, annamaklı, demekli, fikirli).</p> <p>III. Dolu hem dooru literatūra dilinin normalarını kullanın. Temayı (konuyu) açıklayarkan, lüzımmı materialı kullanın.</p> <p>IV. Derindən kendi bakışınızı, pozitşyanızı, kişiliininizi gösterin.</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8	L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6 7 8 L 0 2 3 4 5 6

14.	<p>Yazın bir <i>bildirim</i>, ani Haydar küyünä geler anılmış gagauz türkücüsü Pötr Petkoviç kendi konçertinnän. (<i>Data, saat, er sizin bakışınıza görä</i>) Aşaadaki istedikleri hesaba alın:</p> <p>I. butürlü janranın strukturasını korumak için; II. situaşiyayı doorukullanmak için; III. dilin stilistikasını, gramatika kurallarını korumak için.</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3 4 5 L 0 1 2	L 0 1 2 3 4 5 L 0 1 2

V. TESTLERİN KANTARLAMAK SHEMALARI

Gumanitar profili

Testin kantarlamak sheması

Nr. s/s	Testin itemneri	Kantarlamak kriteriyaları	Kantarlamak sheması	Ballar
1.	Verili teksti dikat okuyun da aşaadakı soruşlara cuvap verin: a) nesoy çiiiz hazırlardılar kendilerinä kızlar? (1 cümlä) b) Kimä deyni kızlar hazırlardılar çiçekleri? (1 cümlä)	a) Üürenicinin bakışına görä. b) Üürenicinin bakışına görä.	1 bal cümlä için; 1 bal cümlä için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.	1 bal 2 bal
2.	Tekstä temelleneräk, yazın: a) nesoy evelki adet gagauzlarda varmış? (3 cümlä) b) nesoy baaşış çocuklar kızlara verirmiş? (2 cümlä) c) nicä çocuklar hazırlanırdılar Koladaya? (1 cümlä)	a) Üürenicinin bakışına görä. b) Üürenicinin bakışına görä. c) Üürenicinin bakışına görä.	1-är bal dooru cuvaplı cümlä için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için; 1-är bal dooru cuvaplı cümlä için; 1 bal dooru cuvaplı cümlä için.	4 bal 2 bal 1 bal
3.	Yaraştırın evelki hem büünkü günnerdä Kolada yortusunun bakılmasını. (4 cümlä)	Üürenicinin bakışına görä	1-är bal herbir dooru, dolu cümlä için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için; 1 bal original tekst için.	4 bal 1 bal 1 bal
4.	Angı yazıcılar taa gösteriler gagauzların halk adetleri? Gagauz literatūra yaratmalarından bir örnek gösterin. Yazın yaratmanın adını hem adetleri. (3 cümlä)	Üürenicinin bakışına görä.	1-är bal herbir dooru, dolu cümlä için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.	3 bal 1 bal

5.	Verili teksttän a) üç artistik kolaylı bulun. Onnarı çıkarın, ne olduunu, belli edin; b) bir artistik kolaylınnan cümlä kurun.	a) Metafora: yanakları kan damnardı; yatmış üreenä; epitet: büyük sevda (başka örneklär dä olabilir) b) Üürenicinin kendi bakışına görä.	1-ür bal herbir dooru çıkarılmış artistik kolaylı için; 1 bal cümleyi dooru kurmak için; 1 bal gramatika hem punktuatıya normalarını dooru kullanmak için.	3 bal 2 bal
6.	Sizin bakışınıza görä, nelär var nicä yapalım halk adetlerimizi korumak hem ilerletmäk için? (5 cümlä)	Üürenicinin bakışına görä.	1-ür bal herbir dooru, dolu cümlä için; 1 bal gramatika hem punktuatıya normalarını dooru kullanmak için.	5 bal 1 bal
7.	Verili teksttän çıkarın: a) iki adlık çıkış halında; b) iki nişannık, birinin yaraştırmak uurlarını yazın; c) üç işlik, formalarını belli edin (zaman, üz, sayı).	a) ipliindän, kızdän (başka örneklär dä olabilir) b) gözäl, geç gözäl – denklik uuru taa gözäl – yaraştırmak uuru en (hepsindän) gözäl – üstünnük uuru (başka örneklär dä olabilir) c) toplanırdılar – bitkisiz geç.z., III üz, çok.s. başlêr – şindiki z., III üz, bir.s. alınacak – mutlak gel.z., III üz, bir.s. (başka örneklär dä olabilir)	1-ür bal çıkış h. adlıkları çıkarmak için; 1 bal nişannıkları çıkarmak için; 1- bal nişannın yaraştırmak uurlarını kurmak için; 1-ür bal herbir işlik için.	2 bal 2 bal 3 bal
8.	Teksttän dört yabancı laf çıkarın. Bir laflan lafbirleşmesi kurun.	tantela, adet, şapka, dufili; halk adetleri (başka örneklär dä olabilir)	0,5 bal herbir laf için; 1 bal lafbirleşmesi için.	2 bal 1 bal
9.	Aşaada verili laflara bulun: a) sinonim b) antonim vakıt - avşamnen - gülgülü - geç - gözäl - sıcak - evelki - çıkıp -	a) sinonim vakıt - zaman gülgülü - pembä gözäl - gercik evelki - eski b) antonim avşamnen - sabaalen geç - erken sıcak - suuk çıkıp - girip	0,5 bal herbir dooru sinonim için; 0,5 bal herbir dooru antonim için;	5 bal

	başlêêr - büük -	başlêêr - çekeder büük - küçük (başka örneklär dä olabilir)		
10.	Lafa baaşış fonetika analizini yapın.	baaşış –baa-şış – 2 kısım b - [b]- konson, sesli, çiftli, çetin; aa- [a] – uzun vokal, kalın, urgusuz; ş -[ş] -konson, sessiz, çiftli, çetin; ı- [ı] – vokal, kalın, urgulu; ş -[ş] -konson, sessiz, çiftli, çetin. ----- 6 bukva; 5 ses	0,5 bal kısımına douru bölmäk için hem urgu için; 2 bal bukvalarının douru karakteristikası için; 0,5 bal douru bukvaları hem sesleri sayılması için.	3 bal
11.	Lafla Kolada morfologiya analizini yapın.	Kolada–adlık (ne?) I. Temel f. – Kolada (ne?); II. Morf.nış.: cansız, kendili, vok. bitän (II hal.t.), Th., bir.s.; III. (Ne?) <u>Kolada</u>	4 bal douru morfologiya analizi için; (0,5 bal çıkarılacak yannışlık varsaydı).	4 bal
12.	Çizili cümleyi çıkarın da ona sintaksis analizini yapın: Kimisi mulin ipliindän dikärdi çarşaf, daroşka, yastıçak, kimisi tantela örärdi.	ader. adl. adl. işl. <u>[Kimisi mulin ipliindän dikärdi</u> adl. adl. adl. <u>çarşaf, daroşka, yastıçak],</u> ader. adl. işl. <u>[kimisi tantela örärdil.</u> (annatma, duygusuz, katlı, dalsız, baalayıcısız: 1-iki başpaylı, geniş, var birsoy paylar; 2 - iki başpaylı, geniş;) [- =], [- =].	2 bal cümlä paylarını douru belli etmäk için; 2 bal söz paylarını douru belli etmäk için; 2 bal- skobalarda cümleyä douru analiz yapmak için; 1 bal – shemayı douru yapmak için.	7 bal
13.	„Halkın gözelli - adetlerdü” temasına görä kısadan (20-25 cümlä) kendi fikrinizi açıklayın. Verili planı hesaba alın.	I. Temanın (konunun) açıklaması için. Cuvabın içindekilii hem temanın (konunun) baalantısı için: 8 bal – dolu hem douru temanın (konunun) açıklaması için. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için, logikayca douru cümlelerin kurulması için;		8 bal

	<p>7 bal – temanın diil okadar dolu açıklaması var. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için;</p> <p>6 bal – temayı açıklayarkan, az yannişlık var. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için;</p> <p>5 bal – temayı açıklayarkan sözü yazıda diil bitnik (yok giriş osa çıkış). Cuvabın içindekilii diil sıkı baalı temaya (konuya);</p> <p>4 bal – kendi açıklamasında cuvaplar diildir uygun düzülü. Temanın içindekiliiin açıklamasında sade denemäk var;</p> <p>3bal - temayı yufka açıklamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı dolaşık verili;</p> <p>2 bal – temayı pek yufka açıklamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı pek yufka verili;</p> <p>0 bal – temayı (konuyu) açıklayamamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı yok.</p> <p><i>II. Fikirini argumentlemäk, dil zebilliini hem dilin komunikativ kalitesini korumak için (logikayca, annamaklı, demekli, fikirli):</i></p> <p>8 bal – temaya görä fikirini argumentli açıklêr, dilin zebillii hem komunikativ kaliteleri doludan hem dooru kullanlêr;</p> <p>7 bal – kendi fikirini gözäl argumentli açıklêr, dil zebilliini şıralı kullanêr, ama 1-2 yannişlık dilin komunikativ strukturalarında yapêr;</p> <p>6 bal – kendi fikir açıklamasında var şüpesi, neredä belli, ani üürenici yanılêr, dil zebilliini doludan kullanmêr, lafların stil kullanmasında yannişlık var;</p> <p>5 bal – temaya görä argumentlerin sade bir-ikisi uyêr, dil zebilliini hiç kullanmêr, cümlelerdä söz normalarında yannişlık var;</p> <p>4 bal - argumentleri yanniş, ama verer, dil zebilliini kullanmêr, hem sözleşmæk stillerini hiç bilmeer;</p> <p>3 bal – argumentleri yufka, dil zebilliini kullanmêr hem sözleşmæk stillerini pek yufka biler;</p> <p>2 bal - argumentleri pek yufka, dil zebilliini kullanmêr hem sözleşmæk stillerini pek yufka biler;</p> <p>0 bal – temayı (konuyu) açıklayamamış, dil zebilliini kullanmêr hem sözleşmæk stillerini hiç bilmeer.</p> <p><i>III. Dooru literatūra dilinin normalarını korumak için.</i></p>	<p>8 bal</p> <p>8 bal</p>
--	---	---

		<p>8 bal – Dooru literatura dilinin normalarını korumak için, yanlışlıksız yazılı iş için; 7 bal – 2 orfografiya hem 2 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 6 bal – 3- 4 orfografiya hem 2 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 5 bal – 5-6 orfografiya hem 3 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 4 bal – 7-8 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 3 bal – 8-9 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 2 bal – 11 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir; 0 bal – 13 orfografiya hem 5 sintaksis yanlışlıkları olabilir.</p> <p><i>IV. Derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermek için:</i> 6 bal – derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermek hem argumentlemek için; 5 bal – derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermek için, argumentlemesi var, ama bitkiyadan inandırılmadı; 4 bal – kendi bakışını dolu göstermemiş, kişilik pozitiyası diil taman, argumetlemek düşünceli diil; 3 bal – kendi bakışını çok az göstermiş, pozitiyasını açıklayamamış, 2 bal – kendi bakışını yufka göstermiş, pozitiyasını açıklayamamış, argumetleyämemiş; 0 bal – kendi bakışını açıklayamamış, pozitiyasını göstermemiş, argumetlemek yok.</p>	6 bal
14.	<p>Yazın dostunuza bir kutlamak Kolada yortusu için. Verili istedikleri hesaba alın.</p>	<p><i>I. Janranın strukturasını tamannamak için:</i> 3 bal - dolu hem dooru strukturanın tamannaması için; 2 bal - strukturanın tamannamasında 1-2 yanlışlık olabilir; 1 bal – strukturanın tamannamasında 3 yanlışlık olabilir; 0 bal - butürlü janranın strukturasını tamannaması yok.</p> <p><i>II. Situaşiyayı dooru kullanmak için.</i> 5 bal - situaşiyayı dooru hem dolu kullanmak için; 4 bal – situaşiyayı dolu göstermemiş, 1 şart kullanmamış; 3 bal – situaşiyayı dolu göstermemiş, 2 şart kullanmamış; 2 bal – situaşiyayı dolu göstermemiş, 2 şart kullanmamış; 1 bal – situaşiyayı pek yufka göstermiş; 0 bal – situaşiyayı göstermemiş, şartları kullanmamış;</p> <p><i>III. Dilin stilistikasını, gramatika kurallarını korumak için.</i></p>	<p>3 bal 5 bal 2 bal</p>

		<p>2 bal - dooru dilin stilistikasını, gramatika kurallarını korumak için, yanlışlıksız yazılı iş için.</p> <p>1 bal – dooru dilin stilistikasını, gramatika kurallarını korumak için, 2-3 yanlışlık olabilir;</p> <p>0 bal - dilin stilistikasını dooru kullanmamış, yanlışlıklar çok var.</p>	
--	--	--	--

Toplam: 100 bal

Real profili

Testin kantarlamak sheması

Nö	Testin itemneri	Kantarlamak kriteriyaları	Kantarlamak sheması	Ballar
1.	<p>Verili teksti dikat okuyun da aşaadakı soruşlara cuvap verin.</p> <p>a) Geroyun nesoy istedii vardı? (1 cümlä)</p> <p>b) Neçin sevdii kız diilmiş geroya deyni? (1 cümlä)</p> <p>c) Ne nasaat etti gencä ihtär adam? (3 cümlä)</p>	<p>a) Üürenicinin bakışına görä.</p> <p>b) Üürenicinin bakışına görä.</p> <p>c) Üürenicinin bakışına görä.</p>	<p>1 bal dooru, dolu cümlä için;</p> <p>1 bal dooru, dolu cümlä için;</p> <p>1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için;</p> <p>1-är bal dooru, dolu cümlä için;</p> <p>1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.</p>	7 bal
2.	<p>“Yaşamak – çok ii bir üüredici...” Kayıl olêrsınız mı ihtärin bu laflarınnan? Fikirinizi açıklayın. (4 cümlä)</p>	<p>Üürenicinin bakışına görä.</p>	<p>1-är bal herbir dooru, dolu cümlä için;</p> <p>1 bal original tekst için;</p> <p>1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.</p>	6 bal

3.	İhtârın nasaatları ne diiştirâbilir geroyun yaşamasında? (3 cümlä)	Üürenicinin bakışına görä.	1-är bal herbir cümlä için; 1 bal original tekst için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.	5 bal
4.	a) Verili tekstdä iki artistik kolaylı bulun. Onnarı çıkarın, ne olduunu, belli edin. b) bir artistik kolaylınnan cümlä kurun.	a) Metaforalar: canım sızlardı, gittim barabar kendi fikirlerimnän; <i>Başka örneklär dä olabilir.</i> b) Üürenicinin kendi bakışına görä.	1-är bal herbir dooru çıkarılmış artistik kolaylı için; 1 bal cümleyi dooru kurmak için; 1 bal gramatika hem punktuatıya normalarını dooru kullanmak için.	4 bal
5.	a) Nesoy kişilik kaliteleri sizä deyni en önemni sevgili insanda? (sıralayın 3 kalitä) b) İki gözäl söz sevda için yazın.	a) Üürenicinin bakışına görä. b) Üürenicinin bakışına görä.	1-är bal herbir kalitä için; 1-är bal söz için; 1 bal gramatika kurallarını dooru kullanmak için.	6 bal
6.	Çıkarın tekstdän: a) üç yabancı laf; b) bir aderlik, neredä vokal dönmesi var hem bir adlık, neredä – konson dönmesi.	a) Simu, avtobus, patredä <i>Başka örneklär dä olabilir.</i> b) benim – bün, patredü - patreç <i>Başka örneklär dä olabilir.</i>	1-är bal dooru çıkarılmış laflar için; 1-är bal herbir örnek için.	5 bal
7.	Verili lafların morfema strukturasını belli edin: kasabadan, görmemäü	kasabadan kasaba- – kök; –dan - laf diiştirän afiks (Ç. h.); görmemäü gör- - kök; -me- - laf diiştirän afiks (inkärlik forması); -mäü - laf diiştirän afiks (infinitiv forması).	2-är bal herbir dooru morfema strukturasına görä analiz için; (0,5 bal çıkarılacak yannişlk varsaydı).	4 bal
8.	Verili sayılıkları laflan yazın: 9, 15, 29, 88, 165, 225.	Dokuz, onbeş, irmi dokuz, seksän sekiz, üz altmış beş, ikiüz irmi beş	0,5-är bal herbir sayılın, dooru yazması için;	3 bal

			(0,5 bal çıkarılacak her bir yanlışlık için).	
9.	a) Aşaada verili laflara antonim yazın. b) Genç lafa bulduunuz antonimnän bir cümlä kurun.	a) antonim kalın - incä yalpak - fena zengin - fukaara genç - ihtär uzak - yakın zoor - kolay <i>Başka örneklär dä olabilir.</i> b) <i>Üürenicinin bakışına görä.</i>	0,5-ar bal her bir dooru antonim için; 1 bal cümleyi dooru kurmak için; 1 bal gramatika hem punktuatıya normalarını dooru kullanmak için.	5 bal
10.	Lafa Simu fonetika analizini yapın.	Simu - Si – mu – 2 kısım S - [s'] - konson, sessiz, çiftli,yımışak; i - [i] –vokal, incä, urgulu; m - [m] -konson, sesli, çiftsiz, çetin; u - [u] - vokal, kalın, urgusuz. _____	1-är bal her bir sesä dooru analiz yapmak için; (0,5 bal çıkarılacak her bir yanlışlık için).	4 bal
11.	Lafa kızçaaz morfolojiya analizini yapın.	Kızçaaz – adlık (kim?); I. Temel forması – kızçaaz (kim?); II. Morfolojiya nişannarı: adetçä, canrı, konsonnan bitän (I h.t.), küçüldek f., T.h., b.s.; III. (Kim?) <u>bir kızçaaz</u> .	4 bal dooru analiz yapmak için; (0,5 bal çıkarılacak her bir yanlışlık için).	4 bal
12.	Çizili cümleyi çıkarın da ona sintaksis analizi yapın:	ader. adl. ardl. ader. işl. işl. ader. <u>Bu laflardan sora o kalktı, diidi benim</u> adl. baal. işl. <u>omuzuma da gitti.</u> (annatma, duygusuz, sadä, iki başpaylı, geniş, var birsoy predikat) [...○,○, da ○]	2 bal cümlä paylarını dooru belli etmek için; 2 bal söz paylarını dooru belli etmek için; 2 bal - skobalarda cümleyä dooru analiz yapmak için; 1 bal – shemayı dooru yapmak için.	7 bal

13.	<p>“İstediklär – neet, angısını läüzım çalışmaa tamannamaa.” temasına görä kısıdan (15-20 cümlä) kendi fikrinizi açıklayın. Verili planı hesaba alın.</p>	<p><i>I. Temanın (konunun) açıklaması için. Cuvabın içindekilii hem temanın (konunun) baalantısı için:</i></p> <p>8 bal – dolu hem dooru temanın (konunun) açıklaması için. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için, logikayca dooru cümlelerin kurulması için;</p> <p>7 bal – temanın diil okadar dolu açıklaması var. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için;</p> <p>6 bal – temayı açıklayarken, az yannışlık var. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı için;</p> <p>5 bal – temayı açıklayarken sözü yazıda diil bitnik (yok giriş osa çıkış). Cuvabın içindekilii diil sıkı baalı temaya (konuya);</p> <p>4 bal – kendi açıklamasında cevaplar diildir uygun düzülü. Temanın içindekilii açıklamasında sade denemäk var;</p> <p>3 bal - temayı yufka açıklamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı dolaşık verili;</p> <p>2 bal – temayı pek yufka açıklamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı pek yufka verili;</p> <p>0 bal – temayı (konuyu) açıklayamamış. Cuvabın içindekilii hem konunun baalantısı yok.</p> <p><i>II. Fikirini argumentlemäk, dil zebilliini hem dilin komunikativ kalitesini korumak için (logikayca, annamaklı, demekli, fikirli):</i></p> <p>8 bal – temaya görä fikrini argumentli açıklêêr, dilin zebillii hem komunikativ kaliteleri doludan hem dooru kullanılêr;</p> <p>7 bal – kendi fikrini gözäl argumentli açıklêêr, dil zebilliini şıralı kullanêr, ama 1-2 yannışlık dilin komunikativ strukturalarında yapêr;</p> <p>6 bal – kendi fikir açıklamasında var şüpesi, neredä belli, ani üürenici yanılêr, dil zebilliini doludan kullanmêêr, lafların stil kullanmasında yannışlık var;</p> <p>5 bal – temaya görä argumentlerin sade bir-ikisi uyêr, dil zebilliini hiç kullanmêêr, cümlelerdä söz normalarında yannışlık var;</p> <p>4 bal - argumentleri yannış, ama verer, dil zebilliini kullanmêêr, hem sözleşmäk stillerini hiç bilmeer;</p> <p>3 bal – argumentleri yufka, dil zebilliini kullanmêêr hem sözleşmäk stillerini pek yufka biler;</p> <p>2 bal - argumentleri pek yufka, dil zebilliini kullanmêêr hem sözleşmäk stillerini pek yufka biler;</p>	<p>8 bal</p> <p>8 bal</p>
-----	--	---	---

		<p>0 bal – temayı (konuyu) açıklayamamış, dil zebilliini kullanmêêr hem sözleşmêk stillerini hiç bilmeer.</p> <p><i>III. Dooru literatura dilinin normalarını korumak için.</i></p> <p>8 bal – Dooru literatura dilinin normalarını korumak için, yanlışlıksız yazılı iş için;</p> <p>7 bal – 2 orfografiya hem 2 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>6 bal – 3- 4 orfografiya hem 2 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>5 bal – 5-6 orfografiya hem 3 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>4 bal – 7-8 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>3 bal – 8-9 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>2 bal – 11 orfografiya hem 4 sintaksis yanlışlıkları olabilir;</p> <p>0 bal – 13 orfografiya hem 5 sintaksis yanlışlıkları olabilir.</p> <p><i>IV. Derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermêk için:</i></p> <p>6 bal – derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermêk hem argumentlemêk için;</p> <p>5 bal – derindän kendi bakışını, pozitiyasını, kişiliini göstermêk için, argumentlemesi var, ama bitkiyadan inandırılmadı;</p> <p>4 bal – kendi bakışını dolu göstermemiş, kişilik pozitiyası diil taman, argumetlemêk düşünceli diil;</p> <p>3 bal – kendi bakışını çok az göstermiş, pozitiyasını açıklayamamış,</p> <p>2 bal – kendi bakışını yufka göstermiş, pozitiyasını açıklayamamış, argumetleyämemiş;</p> <p>0 bal – kendi bakışını açıklayamamış, pozitiyasını göstermemiş, argumetlemêk yok.</p>	<p>8 bal</p> <p>6 bal</p>
14.	<p>Yazın bir <i>bildirim</i>, ani Haydar küüyünä geler anılmış gagauz türkücüsü Pötr Petkoviç kendi kontertinän. (<i>Vakit, saat, er sizin bakışınıza görä</i>) Verili istedikleri hesaba alın.</p>	<p><i>I. Janranın strukturasını tamannamak için:</i></p> <p>3 bal - dolu hem dooru strukturanın tamannaması için;</p> <p>2 bal - strukturanın tamannamasında 1-2 yanlışlık olabilir;</p> <p>1 bal – strukturanın tamannamasında 3 yanlışlık olabilir;</p> <p>0 bal - butürlü janranın strukturasını tamannaması yok.</p> <p><i>II. Situaçiyayı dooru kullanmak için.</i></p> <p>5 bal - situaçiyayı dooru hem dolu kullanmak için;</p> <p>4 bal – situaçiyayı dolu göstermemiş, 1 şart kullanmamış;</p> <p>3 bal – situaçiyayı dolu göstermemiş, 2 şart kullanmamış;</p> <p>2 bal – situaçiyayı dolu göstermemiş, 2 şart kullanmamış;</p> <p>1 bal – situaçiyayı pek yufka göstermiş;</p> <p>0 bal – situaçiyayı göstermemiş, şartları kullanmamış;</p>	<p>3 bal</p> <p>5 bal</p>

	<p><i>III. Dilin stilitikasını, gramatika kurallarını korumak için.</i></p> <p>2 bal - dooru dilin stilitikasını, gramatika kurallarını korumak için, yannışlıksız yazılı iş için.</p> <p>1 bal – dooru dilin stilitikasını, gramatika kurallarını korumak için, 2-3 yannışlık olabilir;</p> <p>0 bal - dilin stilitikasını dooru kullanmamış, yannışlıklar çok var.</p>	2 bal
--	---	--------------

Toplam: 100 bal